

MARLENA KAŁUŻYŃSKA-TYBURSKA

FORMACJA INTEGRALNA CZŁOWIEKA – REALIZACJA GŁÓWNEGO CELU TELEWIZJI INTERNETOWEJ

*Integral formation of human – the realization of the main purpose
of Internet Television*

Integracja to *urzeczywistnianie i manifestowanie się całości i jedności na podłożu pewnej złożoności*¹. To znaczy, że integracja nie jest scałnieniem, na przykład, czegoś z kawałków. Wspomniana tu jedność manifestuje na podłożu pewnej złożoności. Warstwowość najprościej zauważyć w ludzkim ciele. Jest to jakby pierwsze piętro osoby. Głowa, tułów, ręce, nogi – są złożonością tworzącą całość i jedność. Tym złożonościom trzeba pomóc urzeczywistniać i manifestować całość i jedność osoby, a więc dziecko musi nauczyć się chwytać, chodzić, siadać, ubierać się, jeść.

Kolejna złożoność – mniej widoczna, bo bardziej wewnętrzna – to psychika i zawarte w niej uczucia. Jest to duża różnorodność i bogactwo, a mimo to konkretne uczucia przynależą tylko do jednego człowieka. Na tym drugim piętrze musi dokonać się trud wychowania.

Ostatnia złożoność, jakby trzecie piętro osoby, to centrum dowodzenia, czyli „ja”. Stanowi ono rdzeń każdego człowieka z osobna. Ma niezwykle, bo niepowtarzalne w całym otaczającym świecie właściwości. To ono, poprzez dokonany wybór wartości życiowych, decyduje o tym, kim będziemy, jakiego siebie wybierzemy i jakiego ukształtujemy.

Formować integralnie to znaczy obejmować wszystkie piętra osoby i współdziałać z nimi jako z jednością i całością, z uwzględnieniem znaczenia autentycznych wartości. Człowiek od momentu poczęcia

---

¹ Zob. E. Łatacz, *Co to znaczy wychowywać integralnie?*, Łódź 2009, s. 5.

jest formowany. Ogromny wpływ mają dom, rodzina i środowisko, w których wzrasta. „Chrześcijańska formacja jako permanentny proces osobistego dojrzewania oznacza zespół postaw określających zarówno relację człowieka bezpośrednio do Boga, jak i charakter jego odniesień do świata, ludzi i rzeczy, ściśle związanych ze stosunkiem do Boga”².

Pierwszym etapem stworzenia wzorcowego modelu Telewizji Internetowej w parafii jest formacja integralna osoby świeckiej, jak i duchowej. Odkrywanie i realizowanie własnego powołania i misji wymaga od katolików świeckich formacji do tej jedności, która stanowi cechę ich bytowania jako członków Kościoła, a zarazem obywateli ludzkiego społeczeństwa³. W dialogu między Bogiem, który żywa, a osobą, do której odpowiedzialności apeluje, zawiera się możliwość integralnej i stałej formacji świeckich, której ojcowie synodalni⁴ słusznie poświęcili dużą część swojej pracy. Przede wszystkim, określając chrześcijańską formację jako „stały proces osobistego dojrzewania i upodabniania się do Chrystusa, zgodnie z wolą Ojca, pod kierunkiem Ducha Świętego”, jasno stwierdzili, że „formacja świeckich powinna się znaleźć wśród zadań priorytetowych diecezji i wejść do programów duszpasterskich tak, aby ku niej zmierzały wszystkie wysiłki wspólnoty (kapłanów, świeckich i osób zakonnych)”⁵. W czasach Internetu ważną rolę odgrywa komplementarna formacja, która ma na celu przygotowanie osób odpowiedzialnych za przekaz medialny. Dobry przekaz medialny to taki, który ma na celu ukazywanie prawdy oraz pełnienie misji, jaką jest niesienie obiektywnego przedstawiania wydarzeń otaczających społeczeństwo.

---

² A. Kiciński, *Formacja młodzieży w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Polski*, w: *Katechizować dzisiaj. Problemy i wyzwania*, red. J. Stala, Kielce 2004, s. 177–192.

³ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, nr 58.

⁴ Synod biskupów obradujący w dniach 1–30 X 1987 r. Poświęcony był zagadnieniom powołania i posłannictwa świeckich w Kościele i świecie w 20 lat po Soborze.

⁵ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, nr 57.

Pierwszym krokiem formacji powinno być uświadomienie, że w życiu nie może być dwóch równoległych nurtów: z jednej strony tak zwanego życia „duchowego” z jego własnymi wartościami i wymogami, z drugiej tak zwanego życia „świeckiego”, obejmującego rodzinę, pracę, relacje społeczne, zaangażowanie polityczne i kulturalne. Latorośl wszczepiona w krzew winny, którym jest Chrystus, przynosi owoce w każdej sferze działalności i istnienia⁶. Wszystkie bowiem dziedziny świeckiego życia są objęte Bożym planem. Do tej jedności życia Sobór Watykański II wezwał wszystkich świeckich, ostro piętnując rozłam pomiędzy wiarą i życiem, Ewangelią i kulturą⁷. Dlatego tak ważną rolę odgrywa nauczanie tych, którzy są powołani do głoszenia i nauczania słowa Bożego⁸. W celu ułatwienia im rozumienia czytanego tekstu, należy zapewnić solidną i stałą formację biblijną. Przekaz nadawany przez Telewizję parafialną będzie odzwierciedlał duszę i ciało całej społeczności około kościelnej na danym terenie.

Znamienną cechą stanu życia laikatu jest specyficzny charakter świecki, a jego kościelna posługa polega na świadczeniu i przypomnieniu na swój sposób kapłanom, zakonnikom i zakonnicom znaczenia rzeczywistości ziemskich i doczesnych w zbawczym planie Boga. Urzędowe kapłaństwo stanowi z kolei stałą gwarancję sakramentalnej obecności Chrystusa w różnych czasach i na różnych miejscach⁹. W formacji, którą świeccy otrzymują w diecezji i w parafii, zwłaszcza w zakresie uświadomienia sobie komunii i misji, szczególnie ważne miejsce zajmuje pomoc wzajemnie świadczona sobie przez różnych członków Kościoła. Kapłani, zakonnicy i zakonnice powinni wspomagać katolików świeckich w ich formacji. Dlatego ojcowie synodalni zachęcili kapłanów i kandydatów do kapłaństwa,

---

⁶ J 15, 5.

⁷ Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, nr 59.

⁸ Sobór Watykański II, *Dei verbum*. Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym, nr 25.

⁹ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, nr 55.

aby „przygotowywali się pilnie do umiejętnego działania na rzecz rozwoju powołania i misji świeckich”¹⁰. Sami świeccy z kolei mogą i powinni wspierać pomocą kapłanów i zakonników na drodze ich duchowej i pasterskiej posługi.

Ważnym miejscem formacji są także katolickie szkoły i uniwersytety oraz ośrodki odnowy duchowej, które coraz bardziej rozpowszechniają dziś swoją działalność. Należy też tworzyć i rozwijać „wspólnoty wychowawcze” złożone z rodziców, nauczycieli, kapłanów, zakonników, zakonnice oraz przedstawicieli młodzieży. Pragnąc, by szkoła w godny sposób spełniała swoją funkcję formacyjną, świeccy powinni stanowczo wymagać, od wszystkich i dla wszystkich, prawdziwej wolności w dziedzinie wychowania, zapewnionej także przez stosowne prawodawstwo cywilne.

Ojcowie synodalni skierowali słowa uznania i zachęty do tych wszystkich świeckich, mężczyzn i kobiet, którzy w duchu obywatelskim i chrześcijańskim prowadzą pracę wychowawczą w szkołach i w instytucjach formacyjnych. Zwrócili także uwagę na pilną potrzebę tego, by w szkołach katolickich i niekatolickich nauczyciele i profesorowie dawali prawdziwe świadectwo Ewangelii poprzez przykład własnego życia, kompetencję i uczciwość zawodową, nauczanie inspirowane duchem chrześcijańskim z zachowaniem autonomii nauki i różnych jej dziedzin. Niezmiernie ważne jest to, aby badania naukowo-techniczne prowadzone przez świeckich opierały się na kryterium służby człowiekowi, uwzględniającej pełny wymiar jego wartości i wymogów. W tej dziedzinie Kościół powierza katolikom świeckim zadanie ukazywania wszystkim wewnętrznej więzi pomiędzy wiarą i nauką, Ewangelią i kulturą człowieka. Zadanie spełnienia tych wymogów w czasach dzisiejszych stawia się przed Telewizją Internetową w parafiach.

Mając na względzie realną siłę oddziaływania i skuteczność duszpasterstwa, należy dbać o rozwój formacji wychowawców, organizując między innymi odpowiednie kursy i specjalne szkoły. Formacja tych, którzy mają z kolei zająć się formacją świeckich katolików, jest

---

¹⁰ Tamże, nr 61.

podstawowym warunkiem zapewnienia formacji o szerokim zasięgu, która będzie mogła objąć wszystkich katolików świeckich. W dziele formacji należy zwracać szczególną uwagę na kulturę lokalną. Chrześcijańska formacja musi w najwyższym stopniu uwzględniać kulturę danego obszaru, która wnosi własny wkład w dzieło formacji i pomaga w ocenie wartości, zarówno zawartych w danej tradycji kulturowej, jak i tych, które proponuje kultura współczesna. Trzeba także przykładać należną wagę do różnych kultur, które mogą współistnieć w tym samym miejscu.

Integralna formacja chrześcijańska świeckich wydaje się zawierać cztery istotne elementy¹¹:

1. Formacja duchowa – jest to życie w najgłębszym zjednoczeniu z Chrystusem w Kościele; życie, które podtrzymują pomoce duchowe wspólne dla wszystkich wiernych, zwłaszcza czynny udział w świętej liturgii, jako pomoc, aby świeccy nie oddzielali od swego życia łączności z Chrystusem, ale umacniali się w niej, wykonując swoją pracę według woli Bożej¹².

2. Formacja doktrynalna – ze względu na naturalny proces pogłębiania wiary, a także ze względu na wymóg „uzasadnienia tej nadziei”, która jest w wierzących, wobec świata i w obliczu jego poważnych i złożonych problemów. Wynika z tego bezwzględna konieczność systematycznej katechezy¹³ dostosowanej do wieku i różnych sytuacji życiowych, oraz bardziej zdecydowana chrześcijańska promocja kultury, jako odpowiedź na odwieczne pytania nurtujące człowieka i współczesne społeczeństwo. Formacja ta czerpać będzie swą treść z żywego źródła Słowa Bożego, przekazanego przez Tradycję i Pismo Święte¹⁴.

¹¹ Por. tamże, nr 60.

¹² Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, nr 43; tenże, *Ad gentes*. Dekret o działalności misyjnej Kościoła, nr 21; Paweł VI, *Evangelii nuntiandi*. Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym, nr 20.

¹³ Zob. Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*. Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach, nr 21.

¹⁴ Por. Sobór Watykański II, *Dei verbum*, nr 10 i 24; Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*, nr 27.

3. Formacja społeczna – konieczność czynnego zaangażowania w politykę wraz ze staraniem o powszechne uznanie i poszanowanie ludzkich i chrześcijańskich wartości, wymaga należytej formacji w zakresie społecznego uświadomienia, a zwłaszcza w zakresie społecznej nauki Kościoła, jako zasad refleksji, kryteriów ocen i wytycznych działania¹⁵. Społeczna nauka Kościoła jest dynamiczna, dostosowuje się do specyficznych warunków czasu i miejsca, wymaga stałej aktualizacji treści i metod, wymaga głoszenia zasad moralnych w odniesieniu do porządku społecznego, obrony ludzkich praw.

4. Formacja do wartości – wyrabia umiejętność właściwej oceny tak wysokich wartości, jak kwalifikacje zawodowe, zmysł rodzinny i obywatelski oraz cnoty odnoszące się do życia społecznego, jak: uczciwość, poczucie sprawiedliwości, szczerść, uprzejmość, siłę ducha, bez których nie może się utrzymać życie prawdziwie chrześcijańskie¹⁶.

Natomiast warunkiem realizacji powołania do kapłaństwa jest zdobycie integralnej formacji intelektualnej, głównie poprzez studia seminaryjne. Chodzi tu o formację, która umożliwi przyswojenie sobie przez alumna podstawowej wiedzy z zakresu antropologii i filozofii, z zakresu szczegółowych nauk o człowieku (pedagogika, psychologia, socjologia) oraz z zakresu teologii – w takim stopniu, żeby znać podstawowe prawdy o Bogu oraz żeby rozumieć całego człowieka, a nie tylko jego duchowość czy religijność.

W dobie poważnego kryzysu przeżywanego przez poszczególne osoby, rodziny i całe społeczeństwa, a jednocześnie w dobie coraz bardziej zawężonego spojrzenia na tajemnicę człowieka, kapłan powinien bardziej niż kiedykolwiek w historii Kościoła rozumieć naturę człowieka, jego powołanie, jego aktualną sytuację psychospołeczną i religijną, a także podstawowe uwarunkowania jego życia i postępowania. Innymi słowy, nie można ograniczać formacji intelektualnej do wiedzy z zakresu etyki, moralności, duchowości czy teologii. Kapłan

---

¹⁵ Jan Paweł II, *Sollicitudo rei socialis*. Encyklika z okazji dwudziestej rocznicy ogłoszenia *Populorum progressio*, nr 4.

¹⁶ Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*. Dekret o apostołstwie świeckich, nr 4.

powinien posiadać także wiedzę o wszystkich pozostałych wymiarach człowieczeństwa tak, aby mógł być odpowiedzialnym wychowawcą i duchowym przewodnikiem współczesnego człowieka.

Żyjemy w trudnym świecie, w którym lęk, wywodzący się z tego, że człowiekowi wymykają się z rąk i zwracają się przeciwko niemu najlepsze jego dzieła¹⁷, rodzi klimat niepewności. W takim świecie katecheza czy też formacja powinna pomagać chrześcijanom, aby stali się „światłem” i „solą”¹⁸, ku swej własnej radości i dla posługiwania innym. Dzisiejsi chrześcijanie winni być tak wykształceni, tak uformowani, aby umieli żyć w świecie, który w dużej części nie zna Boga albo który w sprawach religijnych nie dąży do poważnego i braterskiego, ożywiającego dialogu. Warto pamiętać też o rozwoju intelektualnym, kulturalnym czy zawodowym. Formacja, aby była integralna, musi dotyczyć wszystkich sfer człowieczeństwa, wszelkich obszarów ludzkiej aktywności. Bardzo ważna jest także świadomość, do czego i w jaki sposób dąży się we wzrastaniu. Aby trwać mocnym na tym świecie i dać wszystkim możliwość „dialogu zbawienia”¹⁹, potrzeba formacji, która by nauczyła młodych i dorosłych we wspólnotach świadomego i stałego trwania w wierze, pogodnego wyznawania tożsamości chrześcijańskiej i katolickiej, „widzenia Niewidzialnego”²⁰.

Zadaniem Kościoła jest nie tylko korzystanie ze środków społecznego przekazu, ale również objęcie opieką duszpasterską tych, którzy tworzą media i którzy z nich korzystają. Chodzi tu szczególnie o formację osób, które posługują się środkami społecznego przekazu w duszpasterstwie (nadawcy), o przygotowanie profesjonalistów zatrudnionych w katolickich mediach (kształcenie nowych kadr), a także o formowanie dojrzałej postawy wobec mediów u wyznawców Chrystusa (odbiorcy).

Problematyka formacji medialnej i związanego z nią używania mediów w działalności duszpasterskiej stała się jednym z tematów

¹⁷ Por. Jan Paweł II, *Redemptor hominis*. Encyklika, nr 15–16.

¹⁸ Por. Mt 5, 13–16.

¹⁹ Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*, nr 25.

²⁰ Por. Hbr 11, 27.

podjętych przez kolejne głowy Kościoła oraz w wielu dokumentach Kościoła. Pierwszym z papieży, który podjął temat formacji medialnej, był Piusa XI. Papież w encyklice *Vigilanti cura* z 1936 roku wskazuje na wielką rolę kina w kształtowaniu światopoglądu i zachowań, stwierdzając, że „nie ma dziś innego czynnika, który by tak potężnie oddziaływał na tłumy jak kinematograf”²¹. Pomimo wielu zagrożeń rodzących się z frywolnego i niemoralnego użycia kinematografii, papież dostrzegał pozytywny potencjał płynący z wykorzystania kina. Mimo to nałożył na wszystkich wiernych, z biskupami na czele, obowiązek czuwania, by kino, ten „potężny czynnik kształcenia i wychowania” przestrzegało zasad i moralności katolickiej²². Pomimo że niektóre koncepcje czy sposoby ich wyrażenia zawarte w encyklice Piusa XI mogą wydawać się w obecnych czasach archaiczne, to po dziś dzień większość dokumentów kościelnych przedstawia podobne podejście do kwestii mediów. Media ukazywane są jako dysponujące zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi możliwościami, zatem muszą być zarządzane przez osoby etyczne i kompetentne. W *Vigilanti cura* papież zachęcał do tworzenia rad na szczeblu krajowym złożonych z filmoznawców i duchownych, które oceniałyby nowe produkcje kinematograficzne i nadzorowały miejsca ich rozpowszechniania związane z Kościołem (takie jak np. parafialne sale kinowe)²³.

Dwadzieścia lat później, w encyklice *Miranda prorsus* poświęconej już nie tylko tematyce kina, ale rozszerzonej o telewizję, radio i prasę, papież Pius XII zwracał uwagę na nagłą konieczność kształcenia duchownych w dziedzinie medioznawstwa: „Uwzględniając fakt, że godne przedstawienie obrzędów liturgicznych, prawd wiary i informacji o życiu Kościoła, przy wykorzystywaniu wynalazku Marconiego wymaga, obok koniecznej czujności, także talentu i szczególniejszej sprawności zawodowej, trzeba ze specjalną troską przygotować kapłanów i świeckich do tego ważnego zadania. W tym celu (...) należy

---

²¹ Pius XI, *Vigilanti Cura*. Encyklika o widowiskach kinematograficznych, 29 czerwca 1936, nr 17.

²² Por. tamże, nr 20.

²³ Tamże.

zorganizować odpowiednie kursy dokształcające, które umożliwią kandydatom, także innych narodów, nabranie sprawności zawodowej, niezbędnej dla zapewnienia audycjom religijnym odpowiedniego poziomu artystycznego i technicznego²⁴.

Skok w rozwoju technologicznym, jaki miał miejsce od czasu wynalezienia kina do rozpowszechnienia radia i telewizji, umożliwił o wiele szybszy i łatwiejszy dostęp do treści, a także znacznie uprościł produkcję i transmisję komunikatu, która od czasów Marconiego stała się dostępna „na żywo”. Dlatego nagłąca stała się potrzeba kształcenia zarówno duchownych, jak i osób świeckich w zakresie nowoczesnych form komunikacji. Dalszy postęp technologiczny i związany z nim łatwiejszy dostęp do mediów (nie tylko odbioru, ale także nadawania komunikatów) jedynie wzmocnił konieczność formacji medialnej zarówno świeckich jak duchownych. Jest o tym mowa w kolejnym dokumencie, Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu z 2002 roku, zatytułowanym „Kościół a Internet”, gdzie podkreślona jest konieczność medialnego kształcenia duchownych i świeckich²⁵. „Byłoby korzystne dla Kościoła, gdyby wśród osób piastujących urzędy i sprawujących różne funkcje w imieniu Kościoła więcej było ludzi, którzy otrzymali stosowną formację w dziedzinie środków społecznego przekazu” – można przeczytać w innym dokumencie tejże Rady, zatytułowanym „Etyka w środkach społecznego przekazu”. Rada podkreśla, że jej porady odnoszą się nie tylko do Internetu, ale i do starszych mediów, jednakże sprawujący władzę w Kościele winni wykorzystać „pełny potencjał epoki komputerów”²⁶.

Dokument nie pomija niezwykle ważnej roli rodzica jako wzorca krytycznego korzystania z dobrodziejstw mediów. Rada zwraca uwagę, że pomimo większej sprawności młodszego pokolenia w obsłudze Internetu, to jednak na rodzicach ciąży obowiązek „prowadzenia

²⁴ Pius XII, *Miranda prorsus*. Encyklika, nr 136.

²⁵ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Kościół a Internet*, 22 lutego 2002, nr 11.

²⁶ Por. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Etyka w środkach społecznego przekazu*, 4 czerwca 2000, nr 26.

i nadzorowania swych dzieci w korzystaniu z niego”²⁷. Rodzice powinni dołożyć wszelkich starań, by ustrzec dzieci przed takimi zagrożeniami jak pornografia i pedofilia, a także dopilnować, by młodzi ludzie nie uzależnili się od wirtualnego świata, kosztem kontaktu z naturą i zerwaniem z życiem społecznym. Cyfryzacja świata otwiera młodym ludziom wielkie okno na świat, dając tym samym „ogromną możliwość czynienia dobra lub zła, samym sobie i innym”²⁸, co czyni ich odpowiedzialnymi za sposób, w jaki korzystają z Internetu, który jest „narzędziem wykonywania użytecznej pracy, a młodzi muszą się uczyć postrzegać go i wykorzystywać w ten sposób”²⁹.

Autorzy dokumentu „Kościół a Internet” wskazują na proste, codziennego użytku, ale skuteczne narzędzia, które mogą być wykorzystane przez rodziców w celu ochrony młodych odbiorców przed cyfrowymi zagrożeniami. Podstawą rodzicielskiej kontroli jest nadzór nad użytkowaniem sieci przez dzieci i młodzież, wsparty wspólną dyskusją na temat napotkanych treści, a także wymianą doświadczeń z innymi rodzicami³⁰. Nie bez znaczenia jest również korzystanie z narzędzi techniki takich, jak programy filtrujące treści internetowe, które blokują materiały pornograficzne i wszelką zawartość uznaną za niebezpieczną dla niepełnoletniego odbiorcy. Rada podkreśla jednak, że to wykształcenie w młodych umysłach krytycyzmu i odpowiedzialności w korzystaniu z Internetu jest „fundamentalnym obowiązkiem rodzicielskim”³¹. Na uwagę zasługuje również koncepcja certyfikowania prywatnych stron internetowych, która może okazać się pomocna w przypadku poszukiwania treści i materiałów religijnych. Nadawanie takiego certyfikatu (nie należy mylić z cenzurą) przez stosowny organ Kościoła pozwoliłoby odróżnić te adresy, która są uznane przez

---

²⁷ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Kościół a Internet*, dz. cyt., nr 11.

²⁸ Por. *Etyka w środkach społecznego przekazu*, dz. cyt., nr 26.

²⁹ Por. tamże.

³⁰ S. Kunowski, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 1993, s. 174.

³¹ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Kościół a Internet*, dz. cyt., nr 11.

Kościół za reprezentujące jego naukę, od „samozwańczych” portali niesłusznie aspirujących do miana katolickich³².

Szczególnie istotne wydają się badania przeprowadzone przez Iwonę Sułek³³. W prowadzonych analizach punktem wyjścia jest założenie wynikające z przedstawionych wcześniej dokumentów, że kształceniu medialnemu powinni podlegać wszyscy zaangażowani w pracę na rzecz Kościoła, czyli duchowni, zakonnicy i osoby świeckie. Następnie należy realizować formację medialną nauczycieli, rodziców i uczniów w szkołach i na uniwersytetach za pomocą specjalnie opracowanych programów, kursów i warsztatów; wreszcie uwzględnić zastosowanie nowych technologii komunikacji medialnej w „nowej” ewangelizacji i katechezie. Bez wsparcia duchowego nie powinni też pozostać profesjonalści mediów, którzy często potrzebują i poszukują kierownictwa moralnego i opieki duszpasterskiej – do nich mogą być skierowane seminaria czy specjalne rekolekcje. Wreszcie każdy wierny powinien wykształcić w sobie „zdrowe kryteria etyczne”³⁴ i na ich podstawie dokonywać wyborów w posługiwaniu się środkami masowego przekazu.

Po pierwsze, zadaniem Kościoła jest objęcie formacją permanentną tych osób, które tworzą i emitują za pośrednictwem mediów programy i audycje o charakterze duszpasterskim³⁵. Chodzi tu głównie o dziennikarzy katolickich przygotowujących nagrania dla potrzeb duszpasterskich, o twórców kościelnych stron internetowych, o przedstawicieli Kościoła, którzy współpracują z mediami świeckimi, a także o osoby zarządzające mediami katolickimi (dyrekcja, rady programowe, rady nadzorcze). Ci ludzie są bowiem bezpośrednio odpowiedzialni za treść oraz artystyczną i techniczną jakość programów, które są wykorzystywane w duszpasterstwie. Chodzi o to,

---

³² Tamże.

³³ Por. I. Sułek, *Posłannictwo mediów w świetle dokumentów Konferencji Episkopatu Włoch*, Lublin 2012, s. 168–169.

³⁴ Por. tamże, s. 171–172.

³⁵ Por. K. Łuszczek, *Nowoczesna telewizja, czyli bliskie spotkania z kulturą masową*, Tychy 2004, s. 87.

by ewangelizatorzy posługujący się mediami dysponowali nie tylko odpowiednią wiedzą teologiczną, ale również wiedzą pedagogiczną, psychologiczną i socjologiczną, a także pogłębionymi kompetencjami z zakresu komunikacji międzyludzkiej.

Aby owocnie podjąć się duszpasterstwa osób związanych z telewizją internetową, najpierw sami duszpasterze (biskupi, kapłani, zakonnicy, siostry zakonne) powinni korzystać z formacji permanentnej w zakresie środków społecznego przekazu oraz w zakresie poprawnego posługiwania się nimi dla celów pastoralnych. Konieczne są tutaj bezpośrednie kontakty z osobami, które zajmują się profesjonalnie tą tematyką. Trzeba dysponować przynajmniej ogólną wizją nowych technologii i sposobów ich społecznego oddziaływania. Trzeba znać podstawowe zasady komunikowania za pośrednictwem mediów oraz zasady prowadzenia dialogu z odbiorcą. Trzeba wreszcie znać i respektować normy chroniące przed taką komunikacją społeczną, która kojarzyć się może odbiorcy z manipulacją albo z szukaniem osobistego zysku.

Drugim zadaniem Kościoła jest troska o coraz bardziej profesjonalne kształcenie i coraz solidniejsze przygotowanie merytoryczne nowych kadr na potrzeby przekazu medialnego w parafii. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na tych (kapłani, alumni, osoby konsekrowane, ludzie świeccy), którzy wykazują szczególne uzdolnienia na polu komunikacji społecznej i w zakresie nowych technologii. Przynajmniej niektóre z tych osób powinny ukończyć specjalistyczne studia uniwersyteckie i poświęcić się całkowicie tworzeniu programów i audycji na potrzeby duszpasterstwa w parafii. Tylko wtedy bowiem będzie możliwe osiągnięcie wysokiego poziomu merytorycznego, artystycznego i technicznego w tej dziedzinie.

Jednym z istotnych elementów pracy formacyjnej z twórcami mediów jest posługa duszpasterska w odniesieniu do tych ludzi wierzących i związanych z Kościołem, którzy już osiągnęli profesjonalne kompetencje w zakresie komunikacji społecznej i pracują w mediach świeckich. Po otrzymaniu odpowiedniej formacji duchowej i moralnej ludzie ci mogą owocnie współpracować z mediami kościelnymi oraz pomagać w kształceniu nowych kadr. Nie wystarczy zatem sama

dobra wola i chęć sięgania po telewizję internetową, by stały się one wartościowym i skutecznym narzędziem pastoralnym. Błędny sposób korzystania z mediów czy niski poziom nadawanych programów przynosi więcej strat niż zysków. Media mają swoją własną logikę i dynamikę, specyficzny język i dobrze już znane reguły stosowania. Wykorzystywanie w duszpasterstwie telewizji internetowej nie może zatem opierać się jedynie na intuicji, spontaniczności czy wolontariacie. Zasada ta odnosi się zresztą do wszystkich form posługi pastoralnej.

Trzecie wreszcie zadanie Kościoła to stała formacja duszpasterska w odniesieniu do odbiorców, czyli w odniesieniu do wszystkich ludzi wierzących, którzy będą odbierać telewizję internetową w parafii. Zadaniem duszpasterzy jest pomaganie dzieciom, młodzieży i dorosłym, aby dokonywali świadomych i szlachetnych wyborów w tym względzie, by wybierali to, co zawiera rzeczywistą wartość moralną, kulturową i artystyczną. Powinni natomiast unikać wszystkiego, co sprzeciwia się godności człowieka, co narusza podstawowe wartości i więzi, co oddala od Boga, co prowadzi do grzechu, co deformuje sumienia, demoralizuje, uczy zaburzonej filozofii życia, co przeszkadza w integralnym rozwoju człowieka.

Solidna formacja w tej dziedzinie sprawia, że odbiorcy potrafią świadomie i roztropnie selekcjonować programy, a niektóre z nich zupełnie odrzucać. Jest to niezwykle ważne, a jednocześnie wyjątkowo trudne zadanie. Łatwiej jest bowiem sięgać po te programy czy treści, które nie wymagają od odbiorcy intelektualnego wysiłku i nie stawiają mu żadnych wymagań moralnych, niż po te, które wymagają koncentracji i krytycznego myślenia oraz uczyć odróżniania dobra od zła.

Formacja dojrzałej postawy wobec mediów wiąże się ponadto z kształtowaniem świadomości, że ludzie wierzący, którzy stanowią zdecydowaną większość w naszym społeczeństwie, mogą tworzyć potężną i pozytywną grupę społecznego nacisku na media, jeśli wypowiadają się razem i w sposób stanowczy, odwołując się nie tylko do dobrej woli nadawców, ale także do przepisów prawa gwarantujących szacunek dla podstawowych wartości i uczuć religijnych. Na wzór twórców i właścicieli mediów, również odbiorcy powinni

łączyć się w grupy i stowarzyszenia broniące swoich praw, przekonań i wartości, gdyż każdy odbiorca ponosi osobistą odpowiedzialność moralną za sposób korzystania z mediów. Warto pamiętać, że wbrew pozorom użytkownicy mają bardzo duży wpływ na świeckie środki społecznego przekazu. To, co odrzuca widz, zwykle nie jest już więcej emitowane. Media z natury rzeczy najczęściej pokazują i powielają to, co przyciąga szerokie rzesze odbiorców.

Streszczenie

Celami Telewizji Internetowej są nie tylko rozrywka, zabawa i informacja. Przed współczesną telewizją internetową stają dużo wyższe i ważniejsze cele. Formacja integralna, czyli kształtowanie postaw człowieka. Media, będąc nieodzownym towarzyszem w życiu codziennym, muszą odgrywać również pozytywne role w kształtowaniu postaw odbiorcy. Artykuł zawiera przykłady i rozwiązania odpowiedzialności za przekaz medialny.

Summary

Objectives of Internet TV is not just entertainment, fun and information. Before the modern, today's Internet TV are much higher and more important purpose. An integral formation, which is shaping the attitudes of man. Media being an indispensable companion in everyday life must also play a positive role in shaping the attitudes of the recipient. The article included are examples of solutions and who and how it should be responsible for media coverage.

Słowa kluczowe: formacja, telewizja internetowa, odbiorca, nadawca, parafia, przekaz medialny, mass media

Key words: Formation, Internet TV, recipient, sender, parish, media coverage, mass media

Bibliografia

- Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*. Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach, Watykan 1979.
- Jan Paweł II, *Christifideles laici*. Adhortacja apostolska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie, Watykan 1988.

- Jan Paweł II, *Redemptor hominis*. Encyklika u początków pontyfikatu, Watykan 1979.
- Jan Paweł II, *Sollicitudo rei socialis*. Encyklika z okazji dwudziestej rocznicy ogłoszenia *Populorum progressio*, Watykan 1987.
- Kiciński A., *Formacja młodzieży w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Polski*, w: *Katechizować dzisiaj. Problemy i wyzwania*, red. J. Stala, Kielce 2004, s. 177–192.
- Kunowski S., *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 1993.
- Łatacz E., *Co to znaczy wychowywać integralnie?*, Łódź 2009.
- Łuszczek K., *Nowoczesna telewizja, czyli bliskie spotkania z kulturą masową*, Tychy 2004.
- Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Etyka w środkach społecznego przekazu*, Watykan 2000.
- Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Kościół a Internet*, Watykan 2002.
- Paweł VI, *Evangelii nuntiandi*. Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym, Watykan 1975.
- Pius XI, *Vigilanti Cura*. Encyklika o widowiskach kinematograficznych, Watykan 1936.
- Pius XII, *Miranda prorsus*. Encyklika o filmie, radiu i telewizji, Watykan 1957.
- Sobór Watykański II, *Ad gentes*. Dekret o działalności misyjnej Kościoła, Poznań 2002.
- Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*. Dekret o apostołstwie świeckich, Poznań 2002.
- Sobór Watykański II, *Dei Verbum*. Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym, Poznań 2002.
- Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, Poznań 2002.
- Sulek I., *Posłannictwo mediów w świetle dokumentów Konferencji Episkopatu Włoch*, Lublin 2012.

Biogram

Marlena Kałużyńska-Tyburska (ur. 1990 r. w Warszawie) – magister teologii w zakresie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa. Studia na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie ukończyła w 2014 r. obroną pracy pt.: „Szymon Hołownia, czyli dziennikarstwo między apologią a dialogiem”.

Tego samego roku podjęła studia doktoranckie na Teologii Praktycznej. Wydała książkę „Dialog wiary” na podstawie twórczości Szymona Hołowni jako rozszerzenie pracy magisterskiej. Zakres zainteresowań skupia się wokół szeroko rozumianych mediów i Telewizji Internetowej, PR-u oraz wykorzystaniu w tym obszarze teologii, z naciskiem na apologię. Autorka współpracowała przy tworzeniu programów telewizyjnych dla młodych ludzi, tj. „Akademii Teologii w Praktyce” w TV Trwam (2014–2016) oraz „Campus News” dla TVP Warszawa (2013–2015). Założycielka i Prezes Międzywydziałowego Studencko-Doktoranckiego Koła Naukowego Telewizji Internetowej UKSW. Współtwórca i szef sieci studencko-doktoranckiej telewizji Internetowej PandaTV.pl. Prezes Fundacji Made in Studies. Jest autorką licznych artykułów z zakresu tematyki medialnej.